

Братерська сповідь (У перші роковини Ради Присяжних Українського Союзу Гетьманців Державників)

Вячеслав Липинський

1921

Братерська сповідь
(У перші роковини Ради Присяжних Українського Союзу
Гетьманців Державників)
ВЯЧЕСЛАВ ЛИПИНСЬКИЙ

Думаю, що найкраще одсвяткуємо перші роковини нашого існування, коли одбудемо в сей день нашу першу Братерську Сповідь. Це дасть змогу глянути нам на наше внутрішнє життя, од якого залежить вся решта. Бо те, що за цей рік ми зробили, зроблено завдяки добрим внутрішнім прикметам нашої організації, так само, як нашими внутрішніми недостатками в першій мірі пояснюються наші помилки і наша нездатність перемогти деякі перешкоди, що стають і мусять ставати на нашім шляху.

Починаючи від себе, скажу, що оглядаючись на цей пройдений рік, найбільше винним себе почуваю в перерванні нашого засідання Р.П. д. 23 Падолиста б.р. Цей сумний факт стався по моїй вині. Але він не був викликаний причинами особистого характеру. Ніхто з Вас, Брати, мене не образив, ані я до нікого ні злости, ні бажання образити не мав. Причини моєї тодішньої нерівноваги духової лежать в найбільше інтимній, внутрішній стороні нашої спільної праці і кілька дрібних фактів, може самі по собі незначних, але фактів, що мають тісний звязок іменно з нашим внутрішнім життям, вразили мене на попереднім засіданню 22 Падолиста, і то не кожний зокрема, а повязані між собою і Вони викликали запізнений, як це часто у мене буває, і дуже гострий рефлекс на слідуючім ранішнім засіданні 23-го. Почуваю себе винним в тому, що спокійно і з любовю, як це

повинно у нас бути, не сказав Вам тоді-ж таки цього, що хочу сказати тепер. Викладаю це на письмі, щоб думки мої були висловлені ясніше і щоб я міг подати їх і тим нашим братам, яких між нами в цю хвилину немає.

I. Ніяка людська громада здатна до життя і творчості, не може існувати без власної внутрішньої моралі, без свого власного твердого поняття про добро і зло і без такого-ж твердого *переконання*, що те, що вона хоче робити єсть добро і те, з чим вона бореться єсть зло. Тільки таке тверде переконання *в правоті своїх хотіннь*, дає кожній громаді *моральну силу*, без якої ніяке творче діло неможливе.

Коли-б у нас такої внутрішньої моралі не було, ми стаєм одною з українських політичних партій, і тоді, як всяка українська політична партія, ми засуджені на смерть. А це тому, що сама суть всіх сучасних *аморальних* політичних партій полягає в боротьбі за існуючу вже скрізь у розвинених націй владу і за опановання так само скрізь реально існуючим державним апаратом. Позаяк на Україні нема ані української влади, ані українського державного апарату, то всі українські політичні партії мусять раніше чи пізніше зникнути і перетворитись в політичні партії російські, або польські може тільки з українським провінціональним і опозиційним кольоритом.

Владу українську треба допіру *сотворити*. А творити владу можуть тільки люде *моральні*, то єсть люде, які глибоко всіми фібрами своєї душі вірять, що те, що вони творять *єсть правда, єсть добро*. Люде, які своє особисте життя звязують з

перемогою тієї правди і того добра і люде, які ні на хвилину не сумніваються, що, во ім'я тієї правди і того добра, вони мають право накинати свою волю іншим людям, тоб-то власне сотворити *владу*. Коли-б ми, замість творити кожним своїм ділом і кожною мислю реальну *українську владу*, зайнялись придумуванням ловких політичних комбінацій, які мали-б врятувати неіснуючу Україну, то краще нам було-б цю абсолютно безнадійну працю припинити.

Чи маємо ми свою мораль? Чи маємо ми своє творче поняття про добро і зло? Чи маємо ми тверде переконання, що те, що ми робимо єсть добро і те з чим ми боремось єсть зло? І чи мораль наша настільки сильна, що вона примушує нас віддавати всі, дословно всі свої сили для перемоги добра?

З погляду цих основних для нашого існування питань, вразили мене на нашому засіданні 22 Падолиста кілька фактів. Ми говорили про питання Патріярхату. Питання це має бути остаточно вирішене Соборами і тому воно для нас зараз особливо гострого характеру не має. Але все-ж таки, коли виробився у нас певний погляд, то виробився він тому, що він органічно виростає з нашої віри, органічно входить в нашу віру і тому боротьба за цей погляд стає категоричним імперативом нашої моралі. Отже і в даному разі Патріярхат ввійшов в круг нашої віри тому, що, вважаючи демократизм злом скрізь, ми думаємо, що він єсть злом і для православної церкви. Це раз, а друге— як українські монархісти, які всю світську, державну владу на Україні персоніфікуєм в лиці будучого Гетьмана Монарха, ми вважаєм, що дійсно існуючий факт релігійної спільности між нами і

Великоросами та Білорусами буде найкраще виражений в лиці одної для всіх тих трьох націй влади духовної, яка мусить стояти поза владою світською. Оце одділення влади духовної од влади світської—одно тільки забезпечить повстання окремої української монархії і забезпечить нас од повторення нашої історії, коли політична влада всеросійського царя виросла з того, що він був фактичним головою і всеросійської православної церкви. Піддержка, яку ідея православного Патріярхату, одділеного од царської влади знаходила серед наших предків за часів Богдана Хмельницького, показує, що і вони вже ясно розуміли це питання, яке для нас повинно бути тим ясніше, що воно органічно впливає з цілої нашої громадської віри.

Між тим у нас намітилась тенденція сформулювати тоді цю справу так: Патріярхат ми ввели, мовляв, для замилення очей Москалям, а як буде у нас своя держава, то буде у нас і свій Патріярхат. Ми можемо про питання нашої громадської віри дискутувати і шукати все такого виходу, який для нас єсть найбільше *органічний*, найбільше відповідаючий нашим поняттям добра і зла, тоб-то найбільше *моральний*, але ніколи ми не можемо трактувати ніяких, навіть найдрібніших, питань в такий *аморальний* спосіб. Бо на таким шляху ми можемо легко дійти до таких скажім висновків: ми справді присягнули собі творити Українську Трудову Монархію, але на це, щоб ”замилити очі большевикам”, а як би вони перестали нас переслідувати і дали нам на Україні право жителя, то тоді Бог з нею, з нашою Трудовою Монархією. Що-ж тоді станеться з нашою моралю? Де наше тверде переконання про добро і зло? А коли у нас такого

твердого переконання немає, то в ім'я чого ми беремось до творчості і будівництва і во ім'я чого станем ми вирішати навіть найдрібніші наші практичні питання, — ось візьмім хоча-би питання про наш бюджет.

Бюджет — це матеріальна сторона нашого духового, морального діла. Він може мати одно тільки оправдання: що діло, для якого ми потребуем грошей *єсть моральне і добре*. Промисловець, який би (будуючи фабрику) думав, що він закладає нове огнище визиску робітників, а не мав твердої своєї моралі, що він творить нове огнище праці, на якій самото спочиває добробут цілої нації, в тім числі і робітників, ніколи-б фабрики не збудував, так як не в стані відбудувати тепер Європу розложена лібералізмом і загубивша свою власну мораль європейська буржуазія. Так само втік би постидно з поля битви здеморалізований лицар, який би не мав твердої віри, що він нищить своєю матеріальною силою ворогів своєї Батьківщини, а навпаки думав, що він займається неморальним убійством людей. Здеморалізоване антипатріотичними ідеями російської літератури російське офіцерство, позбавлене власної моралі і тому побите морально сильнішими більшовиками, може служити класичним прикладом наслідків такого факту.

Коли у нас єсть віра в правоту свого діла, коли у нас єсть мораль, справи бюджетові вирішаються просто. Кожний з нас віддає для перемоги нашого правого діла все, що він може і кожний з нас старається добути для цього діла так само все що він може. І тільки во ім'я спільної нам віри і одної спільної моралі, ми маємо право вимагати од кожного з нас

напруження всіх своїх сил, всіх своїх можливостей, ми маємо право вимагати праці, самообмеження і жертв.

Коли-ж у нас віри і моралі нема, ми перетворюємось знов таки в аморальну сучасну політичну партію, тоб-то в політичне акційне товариство, оперте на надії виграти на одній спільній політичній спекуляції. Кожний з нас тоді вносить в спільне підприємство певну акцію, яка має бути опроцентована на рахунок будучих політичних благ. І тоді, як це діється в сучасних демократичних націях, кожний дістає блага по числу своїх акцій. Видавець газети—стільки то, посол—стільки то, виборча гієна—стільки то, гальорка в парламенті—стільки то і т.д. Але в нашій українській суворій дійсности, в якій валюті ми будемо розцінювати ту кров і те життя, одно слово ті жертви, без яких ми не будем мати України? Чи той з нас, що, ризкуючи життям, буде пробиратись в большевію, або той що в тяжкій праці буде скорочувати собі життя, мають доставати на 1.000 якоїсь валюти більше? І чи в такому разі не простіше прийняти иншу мораль—мораль кондотерську по принципу—чого хочеш і скільки даєш. Бо кондотери теж мали свою мораль і найславніші з них кондотери швейцарські власне були найбільше пошукувані через свою найбільшу мораль: вони продавали своє життя по контракту і дійсно гинули за найнявшого їх в срок, точно контрактом установлений. Можна придержуватись або моралі віруючих в правоту свого діла, або моралі кондотерів найнявщихся добровільно для переведення якоїсь справи, але не можна робити з моралі якогось демократичного вінігрету, бо це грозило б нашій організації неминучим розкладом і смертю.

II. Без жертв не можна збудувати ніякої влади, ніякої держави, а тимбільше держави української. Але для жертви, крім моралі, необхідний *порив* діла, з цієї моралі випливаючий. Коли не повсталася досі Українська Держава, то це головним чином тому, що за рідкими винятками будувати її брались люде аморальні і в наслідок цього без пориву для жертв во імя своєї моралі. Переважно це бували політичні спекулянти, які спекулювали на допомогу московську, польську чи турецько-татарську, і, не маючи власної моралі, вірили в щасливу політичну спекуляцію, в те, що діло “само зробиться”, а коли воно само не робилось, то зраджували і перебігали до інших таких же спекулянтів.

Влада, держава і нація — все це продукти *воли і творчости*, а не рослинного, вегетативного життя. Наша віра може здійснитись, або не здійснитись. Може статись реальним фактом, або остатись літературною утопією. Чого ми хочемо: чи творити діло, чи фабрикувати утопії? Коли творити діло — то ми не маємо права бути інертні ані одної хвилини. Сон, їжа, спочинок — це все мусимо робити з одною тільки думкою: збільшення наших сил, потрібних для діла, а не віддаватись цьому, як процесові життя, процесові існування і насолоді з існування. Можливо, що індійський факір, який в контемпляції життя простоє цілі місяці на одній нозі, єсть наймудріщою людиною в світі. Але над ним панує англосаксонська активна, творча раса. Нам треба сотворити Україну, а не перебувати в контемпляції якоїсь соціольогічної мудрости. Всі ми мусимо працювати над збільшенням нашого *хотіння здійснити нашу віру* і над збільшенням нашої активности. Той хто лінується, хто не хоче

викресати з себе максимум енергії, такої творчості й продуктивності, на яку він тільки здатний—хай пам'ятає, що він не тільки не вносить своєї праці і своєї жертви в наше спільне діло, але ще заважає другим і тим—розвалює нашу організацію, бо приклад інертності і привязанності до приваб пасивного життя страшенно заразливий, особливо серед нас—Українців. Коли ми не активні, значить ми взялися не за своє діло, значить ми мусимо подождати, щоб витворилась десь якась організація, яка нас своєю активністю зажене в свої ряди, так як загнали нас колись в свої ряди старі активні аристократії: російська і польська. Значить ми не в стані сотворити своєї організації, яка взяла-б на себе активну, *організаторську роль* серед нашої пасивної хліборобської маси.

Чи це значить, що ми мусимо бути вертливі, балакучі, назойливо показні—творити те, що Галичане називають польським словом “трамтадрація”. Нічого-б не було для нас страшнішого, як би ми обернули свою енергію тільки на зовнішні прояви руху, тільки на пропаганду формою, яка неминуче обернулася-б в позерство, в штуку акторську, а не громадське будівництво. Люде дійсно віруючі і сильні завжди скромні, спокійні і у всяких зовнішніх проявах своєї суті—здержані. Між инчим вважаю, що одною з причин психічного залому, —коли так можна виразитись—нашого тодішнього засідання було те, що попереднього дня ми занадто чванливо і голосно тішились зі своїх успіхів, що ми *на фраззах* порозпорошували нашу енергію. ”Не хвались на рать ідучи” —це стара випробована істина, про яку ми все мусимо твердо пам'ятати, готуючись до великого бою, який вирішить нашу

долю.

III. Як буде у нас тверда віра, впливаюча з неї тверда мораль і буде порив та активність — будуть у нас і матеріальні засоби для здійснення нашої віри і нашого пориву. Ми-ж організуємо не людей, що живуть з політики і яким перш за все потрібні для політики гроші, а організуємо економічний і то економічно сильний хліборобський клас. І ми віримо, розуміється, що клас наш має економічну здатність, має здатність творити економічні умови не тільки для свого матеріального існування, а для існування цілої нації. І дійсно не чути, щоб десь якийсь український хлібороб умер з голоду. Коли допустити, що весь наш клас потребує для свого існування "казенного пособия", то його місце і наше разом з ним в приюті для старців, або для немовляток, а не на полі битви, де рішається доля Української Нації і Держави.

Отже клас наш не потребує грошей, а потребує чогось іншого. Він потребує вищої і кращої, тоб-то більше моральної громадської організації для зорганізованя, відповідно до змінених умов, своєї економічно матеріальної продукції. Він вже не може сіяти і орати під охороною якоїсь чужої влади, бо тієї влади вже не має. Він мусить сам сотворити собі владу, — сотворити державу і сотворити національну спільність з іншими людьми, з іншими класами, що живуть на Україні. Оця громадська творчість — це власне завдання нашої організації. Коли вона — ця громадська творчість класові нашому для його життя потрібна, то він нам матеріальні засоби на цю творчість дасть, але тільки під

умовою, щоб це дійсно була творчість, тоб-то, щоб ми йому дали нову віру, нову і сильну громадську мораль і щоб ми на власному прикладі давали йому доказ, що *ця наша мораль* робить нас більше здатними до життя, дає нам самим більшу енергію, більшу відпорність і більшу активність. І тому мені здається, що не гроші нам перш за все потрібні, а перш за все потрібна нам тверда віра, тверда мораль і великий порив та велика активність, впливаюча з цієї нашої внутрішньої моралі. Гроші на наше існування тоді прийдуть від нас самих, від нашого класу. Про це, що існування наше звязано з існуванням нашого класу і що *в нашій потребності* для нашого класу як творців і проповідників його *нової моралі*, як його організаторів на підставі цієї нової моралі— лежить єдине джерело нашого існування— ми не повинні ніколи ні на хвилину забувати.

IV. Але завжди памятаючи про це, ми не повинні так само ані на хвилину ідеалізувати собі нашого класу і не забувати про ту дійсну громадську *атмосферу* серед якої нам приходится і прийдеться працювати. Серед класу нашого, як і на цілій зрештою Україні, і серед всіх Українців, панує повна духова прострація і повний упадок громадської моралі. Ніхто нікому не вірить, всі один другого ненавидять і бояться. Серед хліборобів, як і взагалі серед всіх Українців, можна все купити людей для якої угодно подлости і т.д. Все це основні симптоми цієї страшної хвороби, яка викликана у нас з одного боку загальною деморалізацією європейською, а з другого— упадком і розкладом старої російської Імперії, яка нам давала досі свою мораль і ті громадські організаційні форми, серед яких ми жили. Щоб зібрати наших

розпорошених і здеморалізованих людей назад в одну організовану громаду, треба такої нової фанатичної віри і такого фанатичного завзяття з боку якоїсь одної громадської групи, щоб вони *потрясли до глибини* цілий ослаблений нервовий систем колективу і дали йому здоровля в формі народження серед нього нової громадської віри, нової громадської моралі і основаних на цій новій моралі — нових організаційних форм. Але крім віри і завзяття потрібний такий групі для виконання її організаційних завдань ще й *авторитет*.

Дійсний авторитет витворюється поволі. Але, щоб витворитись він мусить наростати. Коли авторитет не наростає він падає — це закон. І з цього боку вважаю, що не все у нас благополучно. І знов тільки дрібні факти, настільки дрібні, що не буду про них і згадувати, викликали у мене деякі рефлексії, а разом з ними деякі думки, котрими хочу поділитись з Вами.

По статуту нашому ми маємо обов'язок піддержувати рівність авторитету — і Ви знаєте, Брати, що ця рівність — все обстоював і все обстоюю, розуміючи, що наш спільний авторитет *всіх нас*, буде рости тоді, коли ми будемо берегти і боронити авторитету кожного з нас.

Але буває *дві рівності авторитету*. Єсть одна рівність демократична, рівність яка руйнує авторитет, і рівність аристократична, яка будує авторитет. Перша — це рівність руйнівників, друга — це рівність будівничих. Постараюсь пояснити це складне питання на прикладах.

Руїнники потребують теж авторитету для організації руїни, бо і руїна мусить бути організована. Але одночасно вони бояться наростання авторитету, бо всякий авторитет має в собі елементи послуху, елементи старости, здержування, а значить елементи припинення руїни, що для всяких руїнників небажано. Навпаки творці потребують наростання авторитету, бо творчість вимагає неперервного і сталого напруження, і наростання *однородної і консеквентної волі*— а таке напруження і наростання не можливі, коли авторитети *мінються*, коли вони не наростають, а все, вискочивши на хвилину, падають і дають місце іншим авторитетам, тоб-то або зовсім іншій волі, або іншій відміні і іншому напрямкові волі.

Наші січові руїнники, в часах дегенерації Запоріжжя своїм виборним отаманам, по виборі, мазали болотом голову і в руку замість булави вкладали очеретину. В той спосіб вони символізували принцип демократичної рівності авторитету: мовляв, хоч Ти і на чолі, але Ти таке саме нічтожество і сміття як і ми, і ми кожної хвилини можемо тебе скинути. Цей принцип пройшов в плоть і кров нашої нації і став предметом похвальних гимнів для наших істориків, політиків і цілої нашої демократії. Забувають тільки, ці наші демократичні політики і історики додати, що ці самі ”свободолюбиві” Запорожці повзали на колінах перед московським царем тоді, коли цей царь покорив їх маєстатом свого неперервного, все наростаючого авторитету, створеного охлократичною московською аристократією.

У лицарства, яке побудувало всі великі світові держави, був

звичай при пасуваню на лицаря ставати на коліна перед старшим, а так само ставати завжди на коліна перед першим лицарем в державі, перед Монархом. І той Монарх міг дати наказ карати провинившогося лицаря, але не міг оддати наказу дати йому сто нагаєк, як це завжди робили сильні запорожські отамани зі свободолюбивими демократичними запорожцями. Бо серед творців держав була рівність аристократична, а не рівність демократична. Лицар-творець, стаючи добровільно на коліна перед старшим лицарем, чи перед Монархом віддавав в його лиці пошану своїй власній *вищости*, яка склоняє коліна перед тим, хто в його очах мав бути авторитетом і мав своїм неперервним авторитетом цю вищість лицарську і діло лицарське творити та захищати. Таким способом в цій символізації знайшли собі вираз два відмінні принципи рівності авторитету. Демократичний, при якому авторитет має все нахил падати, йти в долину, осміщуватись, банкрутувати, і аристократичний, при якому авторитет все наростає, йде в гору.

Коли ми хочемо сотворити Українську Державу, ми мусимо творити все зростаючі, а не так, як наша демократія, все падаючі авторитети. А для цього, перш за все,—не одступаючи ніколи перед найостріщою навіть взаїмокритикою, бо гостра але *моральна* критика ніколи не нищить авторитету—ми мусимо уникати і боятись того, що нищить в самім зародку всякий авторитет: *Ми ніколи не повинні взаїмно себе клепати по раменню з іронічною усмішкою і добродушною поблажливостю для спільної—мовляв—нам всім людської слабости.*

Крім того, як завжди, так і тут, ми повинні пам'ятати, що ми хочемо *створити Україну*, а не захопити в свої руки неіснуючу українську владу. Бо як би ми хотіли захопити вже існуючу владу, то розуміється ми могли-б обмежитись і демократичною рівністю авторитету. Що це значить? — Партія, яка хоче з чийх небуть рук вирвати для себе існуючу вже реально владу, потребує так само організації і провідництва. Провідник мусить сміло йти вперед і вести атаку, а організація підпирає його ззаду так, щоб він дійсно міг розвалити тих, хто в даний момент держить владу. Але на момент коли це станеться, провідник повинен твердо пам'ятати, що голова у нього болотом мазана, а в руках у нього очеретина, і що коли він сам хоче удержатись при здобутій владі, то мусить *здобичю поділитись з усіма*, хто йому владу здобути помагав. Для цього потрібна демократична рівність авторитету, для цього треба вже в часі боротьби, в часі підпирання такого демократичного авторитету, потихеньку його осмішувати, потихеньку понижати його так, щоб, в момент перемоги і в разі непослуху, його легко можна було повалити.

Творці, а не руїтники, знаходять радість і вдоволення в самім процесі творчості, а не в добичі, яку ця творчість може за собою принести. Тому та рівність авторитету полягає на вимаганню од кожного більшої творчості і вищості, а не на підкреслюванню рівних хиб і рівної низчості, що необхідне для рівного поділу добичі. Тільки творячи кожної хвилини в кожній мислі і поступку нашому отаку *аристократичну рівність авторитету серед нашої організації*, ми найдемо в ній моральне вдоволення, спокій і радість, які дає сама

творчість, а не надія на такі чи інші особисті перспективи. А без такого вдоволення, такого спокою і радості не може бути наростання в нас нашої внутрішньої моральної сили і нашого авторитету. Ось, на потребу розвивати в собі чим раз більше: *тверду віру, внутрішньо-громадську мораль нашої організації, активність і авторитет*— повинні ми звернути найбільшу увагу, вступаючи в другий рік нашої спільної праці і нашого спільного творчого громадського життя.

Ця робота перебуває у [суспільному надбанні](#) у Сполучених Штатах.

- Робота перебуває у суспільному надбанні у Сполучених Штатах, тому що вона опублікована до 1 січня 1923 року.
- Автор помер у 1931 році, тому ця робота є у суспільному надбанні у тих країнах, де авторське право діє на протязі *життя автора плюс 80 років чи менше*. Ця робота може бути у суспільному надбанні також у країнах з довшим терміном дії авторського права, якщо вони застосовують [правило коротшого терміну](#) для іноземних робіт.

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](http://wikisource.org)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](http://www.gnu.org/licenses/fdl.html)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Arxivist
- Madvin

-
1. [↑ http://wikisource.org](http://wikisource.org)
 2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)

3. [↑](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html) <http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html>
4. [↑](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium) <http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium>